

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la fiacare dóue septemani odata, Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Calitatile institutorului relative la tienerea scólei.

(Urmare).

4. Regularitatea.

A patr'a calitate ce cata sa aiba unu institutoru e regularitatea, adica o scrupulósa esactitudine de a-si implini datoriile, in timpul prescisu si conformu regulei impuse. Omulu, care e insárcinatu ca sa aiba in-grigiri multe si diverse de o multime de copii, nu póte sa implinésca o datoria asiá de grea, decatú prin o buna intrebuintiare a timpului. Unu regulamentu e de neaperatu in o scóla, unu regulamentu in care sa se determine dilele de repaosu si de lucru, ora si durata clasiloru, ordinea si importantia relativa a exercitiiloru, sale. Dara daca acestu regulamentu nu esista sau nu se observa bine, tóte mergu pre intemplantu. tóte suntu in confusiune, tóte léngediescu; institutorulu, avendu de regula comoditatea s'a ori capriciele sale, intreprinde fara sa se gândésca mai multe studie de-o-data si nu ispravescé nici unulu; nu face candu unu lucru, candu altulu; consacra unu timpu considerabile la unu exercitiu puçinu folositoru, pentru care are gustu, si neingrivesce ceea ce s'ar' cuveni sa fia obiectulu principale alu invetiamentului seu. Nu e de mirare ca póte sa se ocupe in timpul clasei cu trebile sale cele personali, sa mai scurteze durata clasei, sa nu faca clase in nisce dile in cari nu e autorisatu, sate. Nimeni nu póte nega ca o astu-felu de conduita e fatale scólei, si prin urmare trage dupa sine inpuçinarea progresului.

Afara de acésta, elevii, vedíndu ca invetiatorulu loru nu se tiene seriosu de functiunea s'a, inceptu de imila nepasarea s'a. Nu vinu regulatu la scóla, vinu fara placere, si lucréza fara ardóre. Intr'unu cuventu, perdu timpul fara sa scia catu pretiuesce.

Insa neregularitatea produce si alte rezultate mai rele, candu compromite siguritatea sau moralitatea copiiloru. Aci e pericolulu la care se espunu invetiatorii cari pentru motivele cele mai de nimicu, esu din clase candu scolarii suntu in exercitie, séu standu ceva mai departe, vinu la scóla multu mai tardiu de ora prescisa. Aceste lipsiri suntu fórté vetámátóre ordinei cei buni si disciplinei. Mai adese copii in timpul acesta se apuca de nebungii, se cérta unii cu altii, ba inca sa si batu. Une-ori se intempla lucruri triste. In fine, din caus'a lipsei de supraveghere se contracta obiceiurile cele rele, se inrádêcinéza si se intindú. Cine crede ca nu i se póte imputá nimicu institutorului pentru aceste desordini? Elu e in adeveru celu culpabilu, caci e respundítoru pentru ori-ce se petrece la scóla; si daca copii cari i suntu incredintiati nu si au implinitu datoriile, caus'a e ca elu e celu d'ántáiu care nu si a facutu pe a s'a. Asiá dara e invederatu ca unu institutoru nu póte sa lipsésca din scóla séu se vina tardiu fara a trage asuprasi o responsabilitate grea.

5. Zelulu.

Amu vedíntu ca regularitatea e de neaperata trebuintia unui institutoru. Insa acésta calitate n'are mai nici unu pretiu daca unui institutoru i lipsesce zelulu. Zelu e acea ardóre cugetata si perseverante ce o pune omulu spre a-si implini datoriile totu deuna si catu se póte de bine. Ea se recunósce dupa mai multe caractere.

Mai antáiu unu institutoru zelosu nu intra nici-o data in clasa fara sa-si fi preparatu lectiunile. Noi nu putem pricepe, cum unu institutoru, ori-catu de capabile, ar' puté predá lectiunile cu succesu si fara sa pérda timpu, daca nu s'a preparatu. Acést'a preparare

consista, nu numai a pune in ordine obiectele materiale, ce suntu de trebuinția invetiametului, ci mai alesu a compune, sau celu puçinu a alege subiectele a-suprã carora cata sa fia exercitati elevii, si a se sili de a recunósce anevointiile cele principali ce coprindu; a cãuta midlõce de a le usurã; a se asigurã, prin esaminarea noteloru si a temeloru, daca despre cutare parte a instructiunei s'ar` cuveni a merge inainte, sau daca n'ar` fi de trebuinția de a se mai opri inca; a modifica o metõda ce n'a datu rezultatele ce se asceptã dintr'insa; a luã õre-cari mesuri in contra cãlcãrei unei regule ce se intempla mai adese; a prevedé calea ce cata a tiené in o impregiurare delicata ce s'ar` presentã, s. a. Unu patraru de ora pentru o preparare asiã facuta pretiuesce pentru copii catu mai multe ore de lucru.

O data ce incepe clasea, institutorulu zelosu se ocupa necontentitu de elevii sei. Si pune tõta puterea de a le face studiulu plãcutu, incuragãindu-i candu se cuvino, respundiendu la intrebarile loru fara a aretã nici grétia nici desgustu; ferindu-se de a le lasã neespligate nisce difficultati ce i aru trudi pré multu. Esplificarile sale cata sa fia catu se põte de curate si simple: cea ce nu voru fi intielesu elevii, elu le va repeti esprimendu-se candu in unu modu, candu in altulu. — Sa nu strige nici-o-data, fiindu-ca omulu care striga si care nu sta bine la loculu seu si se intõrce in tõte partile si-perde seriositatea; in sa in vorba s'a, in cãutãtur'a si gesturile sale, sa se védia acelu focu care atrage luarea a-minte a eleviloru. — Fiindu fara nici-o desiertatiune, se va ferí catu va puté de a imitã pe acei invetiatori, séu voindu sa si faca o reputatiune, se apuca si cultiva numai inteligintiele cele bune: toti elevii catã sa fia cãutati, si elu e datoru a i ingrigi pe toti totu unu modu. — In fine zelulu seu sa fia perseverante. Daca si vede silintiele incununate de succesu, sa se uite la ceea ce mai are de facutu nu la ceea ce a facutu. Daca, din contra, dobendesce numai nisce rezultate mici, sa si aduca a-minte ca prin o munca mare infruntã ori-ce pedici; ca omulu cu anima prinde mai multu curagiu candu intimpina greutati, si ca institutorulu crestinu afla atunci o-casiune de a si-iatrebuintiã bine timpulu.

Astu-felu e, intre elevi, unu institutoru adeveratu zelosu. Insa dupa-ce se termina clasea, nu mai are õre nimicu de facutu? Ar fi o mare erõre de a crede una ca acésta. Nu e destulu numai sa-si fi implinitu bine datoriile in diu'a ce a trecutu, cata inca, prin stu-

diu, sa caute ca sa fia totu deuna in stare de a si le impliní bine. Asiã, invetiatorulu care erã capabile candu si-a inceputu cariera, fara studiu ajunge peste pucinu sa nu si põta sustiné functiunea.

„Timpulu, dice D. Baro, se lupta neincetatu cu noi, si ne fura pe nesimtite parte din ceea ce amu castigatu; prin munca se preintimpina nisce asemeni perderi. A nu castigã, va sa dica a perde. Facultatile nõstre intelectuali, precum si instructiunea nõstra, ne aru slabi rãpede fara voia, daca n'amu cití in tõte dilele cate-ceva cu care sa se mai nutrésca spiritulu. A studiã in tõte dilele cate pucinu, e singurulu midlõcu, nu numai de a inaintã in acésta cariera, dara de a nu da inapoi.» Asiã dara institutorulu zelosu sa consacre pentru studiu parte din timpulu ce i mai remane. Inainte de tõte sa citésca si se medileze carti ce se rapõrta la profesiunea s'a. Nu pretendemu in sa ca sa nu citésca si altele care tractéza despre alte materii, numai sa fia bine scrise, seriõse si folositóre. Citirea acestoru carti i va lâti cerculu cunoscintieloru sale, i va desvoltã ratiunea, i va întãri judecatã, si se va invetiã sa se esprime mai bine; asiã dara va contribuí fõrte multu, de si nu in unu modu directu, la succesulu invetiametului seu.

6. Moravurile cele bune.

O calitate ce mi se pare de prisosu de a o mai recomandã aci, pentru-ca atãtu e de neapãrata, e moravurile cele bune. In adeveru, misiunea unui institutoru nu se mãrginesce numai in a cultivã inteligintiã copiiloru: cunoscintiele ce li se dau suntu fara indoieã obinefacere nepretiuitã, in sa numai cu conditiune cá sa le serve de a i face mai buni; fara de acésta nu potu fi decatu unu ce funestu. A formã anim'a copiiloru, éta tréb'a cea importante a unui institutoru, éta obiectulu celu principale alu solitudinei sale. In sa spre a formã anim'a copiiloru, catã a i supra-veghiã cá sa nu prinda patime si a i infriná de la inceputu de se abatu: cata a desvolta intr'insii orõrea de vitie, prin unu tablou in care sa li se arete catu suntu de urite si la ce pericule põté fi supusu cine-va; cata a le insulfã sãntimentele cele oneste; cata a le intipari virtutea prin esemple, catu si prin precepte morali. Puté-va õre sa implinésca acésta datoria asiã de mare si asiã de imperiõsa, unu omu care n'a sciutu sa se ferésca pe sine de patime?

Sa dicemu de-o-cam-data ca da: unulu ca acestã ce cautã a ascunde nisce sãntimente ce lu aru com-

promite de aru fi cunoscute; se va feri de a si areta inaintea eleviloru sei idós'a necumpetare sau desfrinare; nu va uita nici-o data ca, de lu-aru vedé ómenii in acea stare degradatóre, legile, daca nu indignarea generala, lu aru da afara din scóla; sa presupunemu inca ca afara purtareá s'a e fórte buna. Reesi-va óre suptu acésta masca a virtutiei de a face pe cei-alti sa ame si sa practiceze virtutea? Cum se va infriná óre pe sine cá sa póta exercitá asupra eleviloru sei o supravieghiere necontentita, celu ce s'a depriusu cu desordnile cele mai rusinóse fara sa se caésca ca le a facutu, de unde va scóte óre acele indemnuri infocate cari petrundu, misca si atragu ánima copiiloru? Unde va afla óre acea ardóre santa de care cata sa fia tqt-de-una însufletitu pentru imbunetátirea loru cea morala? Séu vom cunósce, fara sa voimu, caci va trái intr'o complecta indiferentia; póte ca nici-o-data nu va pronuntia vorbele de virtute si de datoria; sau daca o va face une-ori ca sa scape de ochii ómeniloru, vorbele sale cele reci, voru fi totu-de-una seci si nu voru face nici unu efectu. Asiá vitiulu va domni in scól'a s'a, candu inocinti'a va fi espusa la cele mai mari amenintari.

Asiá dara, celu ce e cu ánima corupta, sa se ferésca de a se apropiá de copii sau sa fuga de dínzii catu mai curendu! Inocinti'a copilariei e unu depositu sacru ce nu lu-póte luá in manile sale cele necurate. Nefericitulu acela care ar' pángari cu lepra ce elu e infectatu inimile cele curate ce i se incredintiéza, e blestematu si de ómeni si de d-dieu.

7. Pietatea.

In fine institutorulu cáta sa fia religiosu. Acésta calitate i e totu asiá de neaperata cá si cea precedinte; séu, ca sa dícu mai bine, pre densa suntu fundate si cele-alte, si fara densa nu e nici-o garantia. Tóte silintiele cate si a datu impietatea spre a aflá o base moralei afara din religiune au ajunsu totu-deuna la absurditate. Nu e destulu, óre, ca sa aiba cine-va numai bunulu simtiu spre a intelege cá ori-ce lege cata sa fia sanctionata, si ca nicáiri, afara din religiune, nu póte fi o sanctiune pentru legea morale, nici chiaru in consciinti'a, a carei mustraré póte fi innabusita une-ori prin nelegiuiri? Asiá sa fia cine-va bine increditiatu ca omulu care nu e religiosu, e fara indoéla vitiosu, daca nu in moravurile sale, celu puçinu in simtimentele sale. Daca cati-va insi paru ca facu o exceptiune, e cá nimeni n'a petrunsu secretulu ánimei loru séu, ca

suntu din fire virtosi. „Virtutea celoru necredinciosi, díce unu moralistu mare, sta in a-si ascunde marea coruptiunea ánimei loru . . . insa nu e nici-unulu dintr'insii care in secretu sa nu fia devotatu vitiiloru.“ Asiadara moralitatea unui institoru care nu e religiosu urméza a fi prepusa; si de aceea la multi din parintii chiaru, din cei ce suntu indiferenti pentru religiune, le voru paré reu, candu voru vedé asiá pe preceptorulu copiiloru loru.

Pre langa acésta mai e inca o considerare fórte insemnata. Institutorulu nu e óre obligatu, atatu de legile omenesci catu si de cele divine, de a dá si elu educatiunea religiósá eleviloru sei? Cum va puté implini acésta datoria, daca elu nu e unu omu adeveratu credinciosu? cum va implántá in anim'a copiiloru temerea de d-dieu, daca chiaru elu nu se teme? Implini-va óre prin o instructiune falsa nisce convinger; ce i lipsescu? Nu va puté reesi nici prin acestu tristu medilocu, caci religiunea cere fapte, fapte cari se potu vedé, fapte cari se potu cunósce de toti. Unu institutoru, a carui purtare nu sémana cu consiliiele ce le da si-va atrage despretiulu eleviloru sei si i va invetiá sa fia ipocriti. Asiadara nu e cu putintia, candu e vorba de religiune, ca sa nu fia cine-va in unu modu, ori cata sa fia crestinu adeveratu, ori cata sa renuntie de a fi; ori cata sa insufe virtutea, ori cata sa fia causá smintirei cuiva. Dara, cui i póte trece prin minte catu va fi de vetematoru pentru copii esemplulu celu reu ce le va dá invetiatorulu loru, omulu langa care si petrecu copilaria, omulu care in tóte dílele exercitéza asupra loru o superioritate prin autoritatea, inteliginti'a si luminile sale, cmulu pe care lu-considera de conducatorulu si de modelulu loru? Cu tóte silintiele bisericei, sentimentulu religiosu nu se va puté bine înrâdeciná in anim'a loru; i va vedé cine-va mergéndu la biserica, cu tóte acestea nu voru fi nisce adeverati crestini. Asiá, indata-ce voru remané de capulu loru, credinti'a loru, nefiindu bine fundata, le va slábi din dí in dí, voru incepe de a si neingrigi datoriile, pentru-ca invetiatorulu loru prin purtareá s'a mi a facutu sa le intielége bine importantia; póte ca chiaru, ca sa lu imite si mai bine, voru cautá sa se scape de ori-ce autoritate. Se voru perde prin scandalu; insa vai de invetiatorulu nedemnu care i va fi smintitu? caci mai alesu catra unulu ca acesta Evangeliulu adreséza acele amenintari teribili.

Institutorulu care nu e crestinu adeveratu nu numai ca nu póte face nimicu pentru educatiunea reli-

giósa a elevilorú sei, dara precum vediuramu, le mai slabesce credinti'a ce avea misiune de a le o mai intari.

Asiá-dara e invederatu, ca interesulu morale si spirituale alu copiiloru, cere cá institutorulu sa fia religiosu, fara a mai adaogá ca ori-ce omu cata a fi crestinu, si a ímplini datoriile ce i le ímpune acestu titlu.

Éca consecinti'a ce o putemu trage din diversele reflexiuni: omulu care nu se simte destulu de virtosu, care nu e adevveratu credinciosu, sa nu se mai apuce de carier'a ínvetiamentului; ea nu póte face nici-unu bine, ori-cari i ar' fi calitatile; ca va strica mai multu pe copii, in locu de a i indreptá; ca in fine, nici chiaru elu, sa nu accepte, din acésta cariera, nici-o considerare si nici-o fericire.

Calitatile institutorului ce se rapórta la relatiunile sale cele esterióre.

1. Politeti'a.

A pretinde acésta calitate de la unu institutoru, e a i recomandá a fi din secululu seu. Politeti'a e, in adevveru, unulu din fructele civilizatiunei pre a cáre; cale patri'a nóstra a intratu mai de multu. Asiá, indulcirea moravuriloru e semnu ca cineva are buna vointi'a pentru semenii sei. Groseti'a dara, din contra, aréta sau unu caracteru viliosu sau lipsa de educatiune. Printr' acésta catu ar fi de departe de buna cuviinti'a omulu care e insarcinatu cu crescerea copiiloru, adica cu formarea ánimei si a caracterului lorú!

Totu asemene ar' fi de plánsu si institutorulu care nu s'ar' feri de o eróre ce in dilele nóstre a ajunsu pré comuna, din cauza ca ideile de libertate si de egalitate suntu reu întielese: acésta eróre consista in a nu si-ímplini datoriile ce civilitatea prescria, candu e orbitu de o independintia demna de risu. Cei usiure; de minte, fiinduca se influintieza lesne, stau grei, candu e vorba de politeti'a, si se ífnu mari, credu ca s'ar' micisiorá de aru salutá, nu numai pe egalii lorú, ci chiaru persónele pe cari cata sa le onóre si sa le respecte.

Printre populatiunea cu care va trái unu institutoru se voru aflá vre-unii cu astu-felu de capricie, póte ca se voru gási si alții de o grosetia nesuferita. In locu de a se luá dupa dinsi. elu va catá de a i corege, nu ánsa prin obiectiuni, ce mai adese le aru respinge, ci opuníndu falei unora nisce maniere placute, grosetiei celoru-alti o vorba buna si dulce. Daca nici prin e-

semplulu seu nu va reesi spre a amblándi caracterele si apoi moravurile, celu puçinu, le va castigá negresitur simpatia. Toti ómenii, ori-catu de grosi sa i presupunemu, simtu placerea unei virtuti ce le face relatiunile placute, ce le adula amórea lorú propria si merge pana le crutia si defectele; asiá, si cei ce o practicéza catu de pucinu, o cauta si suntu fericiti candu o affa la alții.

Institutorulu cata sa se arete politu mai alesu catra parinti eleviloru sei, a caroru incredere cata neaperatu sa o castige. Póte ca uneori le va scrie sau le va spune cate-ceva ce i va face sa se supere; in astu-felu de impregiurari grele, se va esprimá cu multa moderare si blándetie. Nu numai daca ar' probá, prin plángerile sale, ca interesulu eleviloru sei e caus'a care le ímpinge la acésta, dara chiaru prin o descriere via ce ar face despre defectele lorú ar atinge amórea propria a párintiloru. Asiádara in locu de ai umili, va dá dreptulu bunelorú lorú intentiuni, i va incuragiá, se va întielegé cu dènsii despre medilócele ce cata a intrebuintiá spre ai face pe copiii lorú mai esacti, mai studiosi si mai supusi.

Póte ca se va íntemplá sa i se faca nisce impu-tari nedrepte din partea unoru familii reu informate. Atunci sa caute a fi cu sânge rece, si sa le esplice pirtarea s'a cu acea demnitate fara patima, care probeza ca si-a ímplinitu datoria cum sa cerea. Daca n'ar' puté reesi sa le faca a o apretiá, celu pucinu aru remanea multiamiti de moderarea s'a, candu o vorba aspra, ce ar' scapá din gura, din nefericire, fara sa se gândesca, póte ca ar' fi caus'a unei uri neimpacate.

Politeti'a ce unu institutoru cata sa aiba, catra autoritati, in relatiunile sale cu ele, nu se márginesce numai in acele acte ordínare ale civilitatiei, ci cata sa fia ínca respectósa si plina de stima. Ori si candu cata sa onóre pe prefectulu districtului, pe primarulú municipalitáti, pe inspectorulu instructiunei primare si pe delegatii consiliului superioru alu instructiunei. Candu acestia visitéza scóla, i va priimi cu onórea ce li se cuviniu; le va ascultá cu luare aminte observatiunile, si daca vre-o data le va crede nefundate, le va respunde cu cea mai mare reserva, pázindu-se bine cá sa nu íntieléga elevii sei erórea ce unu superioru ar fi pututu comite.

(Vá urmá. *)

Ionescú.

(Din „Dimbovitia“).

*) Ne pare reu, ca cu tóte aceste, continuarea acestui pretiosu articulu dela renumitulú pedagogu

Educațiunea în scólele nóstre.

(Din „Bucimulu“)

(capetu).

Insa acésta solicitudine se cuvîne în parte și ace-lora cărora parintii le au incredintiatu copiii spre a-i cultivá. Institutorelui éi sunt incredintiatu copiii la o vîrsta frageda și debile, candu copiii priimescu impresiuni profunde din totu ce se afla în giurulu lor, cându sentimentele și ideele lor se desvolta și se fixéza, cându în fine directiunea data acum, va determiná, póte în unu modu irrevocabile, destinata vietiei lor întrege. Deci invetiatorulu, în timpulu din dí cátu se afla cu elevii sei, trebuie sa se ocupe și de educatiunea lor; a-i feri și chiar' a-i prepará sa se póta feri singuri de tóte influentiile și impresiunile vetematórie atátu în privirea física cátu și în cea morale. Va cautá dara, în timpulu cátu se afla cu copiii, a exercitá nu numai spirítulu lor esclusivu, ci și organele fisice, conservéndu-le, pe cátu e cu putintia, o organizatiune sanetósa și vigurósa a corpului; în sfêrsitu invetiatorulu sa nu pérda nici o ocaziune spre a însufflá eleviloru idee pure, înalte și adeverate, sentimente nobile și plăcute, moravuri caste și virtuóse. Dara póte ca va díce cineva ca e lucru greu și cu anevoia cá institutorele sa faca și una și alta, și inca cu atáta esactitate. Da, și noi vomu respunde ca e lucru cu anevoia și inca fórté greu. Dara apoi tocmai pentru acea se cautá barbatii cei mai luminati, cei mai activi, cei mai devotati și cei mai apti pentru acésta misiune gré, dara totu-o-data frumósa, înalta și chiar' sacra, déca mi e permisu a díce ast-feliu. — Déca cineva întreprinde acésta misiune, apoi implinésca-si-o în totulu și pe deplinu, căci altmintrele tóte silintiile remánu zadarnice și fára resultatu. Cineva trebuie mai d'înainte sa-si inchipuésca greutatile și dificultátile ce are a încercá, éra nu sa socóte acésta nobile functiune cá unu simplu midílocu de speculatiune. E o crime înaintea societátii și chiar' a lui d-dieu, de a luá asupra-si cineva sacr'a și delicat'a misiune de a cultivá o parte a geniului umanu, fara a coresponde ei, séu de si coresponde, dara fara a-si o implini! . . .

romanu d. I. Ionescu, n'au mai urmatu nice pana adi în Dimbovitia; celu puçinu în numerii ce ne venira, (cace mai multi din trensii ne lipsescu) n'am mai pututu dá preste acea continuare astep-tata.
Red.

Nu putemu sfêrsi mai 'nainte de a díce în trecátu si câteva despre educatiunea publica și privata.

Amu vediutu pe multi parinti preferindu pentru copiii lor educatiunea privata înaintea educatiunii publice; de asemene amu vediutu pe multi sustînédu pe cea d'anteiu dicédu ca acést'a din urma e fara resultatu. Noi ne declaramu contra lor. Suntemu și vomu fi pentru educatiunea publica. — Póte ca educatiunea privata sa aibe valóre pentru clasa avuta. Dara ce face poporulu sirmanu? Ce se intempla cu copiii de parinti sirmani? Aici e cestiunea. Scimu cu totii cátu de multu e neingrigita la noi educatiunea copiiloru de parinti sirmani! Cu cáta indiferintia și desinteresare, cei mai multi din parinti lasa pe copiii lor espusi totoru impresiuniloru vicióse și stricacióse. Scimu ca multi sunt siliti a face acésta din cauza lipsei: parintii de o parte, mumele de alta, sunt ocupați tóta diua cu lucrulu, éra copiii lor remánu fara nici o preveghiare, fara nici unu ajutoriu. Cum se póte dara remediá acestu réu? Aice vine loculu a aminti de bine-faceti-riulu resultatu alu saletor de asilu. Cine nu scie strelucitele resultatu ale acestei umane institutiuni? A-colea copiii sirmani adunati la unu locu, sub preveghierea și solicitudinea unui direttore zelosu și cu inteligintia, priimescu cu totii principie de ordine, de supunere, de onestitate, de politeza, de amóre pentru munca etc. etc. Speramu ca actualele ministru alu invetiamentului va dotá tiér'a cu acésta binefacetória și umana institutiune. Speramu acésta cu atáta mai multu, cu cátu vedemu în capulu acestui ministriu barbatii ca dd. Nicolae Crezulescu și Vasile Alesandrescu cari au iubit și iubescu desvoltarea și întinderea invetiamentului în poporu. Chiar amu vediutu cum d. V. Alesandrescu sustínea cu destulu talentu oratoricu, necesitatea saletor de asilu, în adunarea tienuta anu în sala mitropoliei din Iassi, chiamatu a exprime dorintiele lasiloru.

Acum revenindú la tes'a nóstra; vomu constatá ca educatiunea privata presinta inconvenientele celu mai mare și mai de capitenia, adica acela ca clasile sirmane și neavute sunt în neputintia de a-si educá copiii. Unu altu inconvenientu alu educatiunii private e ca nu presinta acea emulatiune, acelu stimulu ce resulta din reuniunea copiiloru și care produce resultatele cele mai favorabili, cele mai de doritu. Chiar de aci se vede pretiulu educatiunii publice. De aici se vede chiar' ca educatiunea publica ofere mai multe midíloce, mai multe avantagie salutarie de cátu educatiunea privata.

Sa ne inchipuim o scóla publica. Aice copii fiindu adunati, sub o preveghiare luminata a unui bunu institutore ési voru castigá indeletniciri si inclinaiuni utili; aice, ei ési voru formá caracteriulu pentru viitoriu. Numai in acésta reuniune, póte institutorele studiá caracteriulu fie-caruia, la ori-ce ocaziune; póte studiá inclinaiunile fie-caruia, precum si calitátile si defectele totora. Ast-feliu institutorele va scí pe care se-lu stimeze si se-lu prefera, si care are nevoia de infrenare si corigere. Éta rezultatele fericite ale educatiunii publice. Acésta credu ca va convinge pe cei ce sustinu educatiunea privata, precum si pe parintii cari preferu educatiunea privata si nu voru sa dea pe copiii loru in scólele publice. Nu putemu negá; si educatiunea privata are si ea bunurile ei. Asiá, dupa noi, educatiunea privata e fórté apta pentru fiele de familia, a cárrora destinu nu e de a aparé pe unu teatru intinsu si vastu alu lumii; ele au necesitate a se deprinde cu virtutile domestice, ce au a practicá in tóta viei'a loru.

Terminându, mai chiamámu si atragemu inca o-data atentiunea atátu a parintiloru de familie cátu si a invetiatoriloru asupra acelu nervu puternicu ce forméza societatea, adeca educatiunea, delasata mai de toti si a cáreia lipsa e fórté de regretatu. Afle parintii si institutorii ca instructiunea fara educatiune nu póte produce nimica bunu; ca in zadaru ési esereita cineva facultátile, déca nu le va aplicá la nimica; ca e fórté pericolosu a capetá cineva cunoscintie si lumine, fara a capetá in acel'asi timpu moravuri bune spre a regulá intrebuintiarea cunoscintieloru. Apelamu mai cu séma la numele de familie cárrora le é incredintiata astadi educatiunea si crescerea copiiloru si care forméza unu elementu puternicu, pe care se baséza famili'a si societatea moderna. De asemenea apelamu la inteligintele guvernului populariu alu Mariei-Sale domnitoriului, pentru a dotá tiér'a cu sale de asilu, institutiune umana si bine facetória pentru poporul celu nevoiasu si lipsitu de midilóce; pentru a face cá in fie-care scóla, educatiunea sa fie alátura cu instructiunea si se fie esereitata in tóte ramurele ei; ast-feliu numai, famili'a va avé membri buni si onesti, societatea cetatieni buni, tiér'a patrioti adeverati; ast-feliu numai, guvernulu va avé functionari devotati, capabili, activi si onesti, astu-feliu numai natiunea romána va progresá inainte, ast-feliu in fine, complectându-se midilócele de perfectionare si de progresu, vomu adunje la idealele umanitáti indeplinite.

A. Vizanti.

Conferintie de invetiatori.

(Finea lucráriloru conferintiei invetiatoriloru gr.-or. din Sibiu.)

Conferinti'a IV. §. 6.

1. S'au recapitulatu rezultatulu conferintiei trecute pe scurtu. Trecéndu la obiectele respective, s'a facutu mai antaiu observarea, ca e necesariu cá copiii sa se faca cunoscuti cu obiectele, sa se iá respective deprinderi intuitive, sa se tina cu elevii formali convorbiri s' sa-i capaciteze a face insii o vorbire in diceri scurta, in care apoi sa-i faca atenti ca vorbirea sta din cuvinte, cuventulu din silabe si silib'a din sonuri. Ast'a se face prin pausarea dupa unu cuventu in o dicere; in unu cuventu dupa o silaba si in silaba pronuntându raru cate unu sonu; mai antaiu unde sunt vocali singure si in urma si mestecate cu consunanti.

2. Mai antaiu sa se caute sonurile cele mai naturalu, vocalile simple, apoi cele compuse (diftongi) dintre consunante sincratoriele: *c, ш, ж, ђ, ч, з, ђ*, licuidele, *p, л*, si apoi cele-lalte. Modulu instruarii e, cunoscendu bine tóte vocalile, cum cunósce o consunanta, debue esereitata in cuvinte unde vine inpreunata cu tóte vocalile si apoi numai sa treci la alta cu care vá merge cu atatu mai usioru, cu catu au cunoscutu mai bine pe precedent'a.

S'a facutu pracsá, cum are sa se urmeze, cu elevii presinti. Luanduse: „mam'a tiese« a trebuitu copiii sa desface dicerea in cuvinte, silabe si sonuri. Si apoi s'a facutu atenti la *a* si *e*, de esemplu numai s'a luat si alte cuvinte precum *a-pa*, este, *inu*, *omu*, *anu*, carne si altele. (Mai potrivit e aici a luá numele copiiloru, care se incepu cu vocali d. e. a cunósce pe *a* numele: *A-damu*, apoi *An-dreiu*, *An-tone* spre a cunósce consunant'a *n* si altele.) S'au facutu pracsá spre a desface cuvintele si silabe si s'a spusu eleviloru, ca o singura deschidere a gurei la pronuntiarea unu cuventu se numesce silaba.

3. Consonantele se deosebescu mai bine dupa organele vorbirii. Copiii trebuie sa se conduca sa cunósca aceste organe si provocati apoi cá insusi se produca unu óre care sonu, dupa si cu cutare organu, pana candu voru pute face acésta cu lesnitate.

4. si 5. Pentru ambe punctele acestea s'a trasu rezultatulu prin probare ca la pronuntiarea sunt sincratoriele mai bine de auditu. Precum s'a dísu aceste-a sunt de a se cautá mai antaiu.

S'a observatu cá *m* si *n* n'aru fi bine puse la o-lalta, caci se intimpina greutati mari la pronuntiarea si

destingerea lor, deci s'a primitu, ca sa nu se ia in rendulu pusu dupa Abcd. de Z. Boiu, ci sa se desparta.

6. Tóte sonurile atatu primitive catu (vocalile) si secundarie consonantele, debue cautate in cuvinte usióre de pronuntiatu, de o silaba, apoi de doue si in urma de trei si mai multe. Sa se spuna ca cum se pronuntia, d. e. nasalele cu ajutoriulu nasului, pe nasu; limbalele cu limb'a, dentale cu dintii, guturale cu gütulu. d. e. Ne-ne, na-na, A-na, la, lui, I-lie, Li-na, Da-nilu, Du-mitru, si alt.

7. S'au esplicatu ce vá sa dica impartirea dupa pronunsiare si imp. dupa intielesu. Cea dintai e dupa silabe si cea a dóu'a dupa terminatiune, dupa esplicarea data de d. comisariu, d. e. ma-sa dupa pron. maş-a dupa intielesu.

8. Puntulu acest'a are de a urmá numai dupa ce s'a pertrecutu deprinderile intuitive la o luna de díle. La intrebarea ca cu literile tiparite séu scrise are sa se incépa, luanduse si Abcd. inainte: s'a hotaritu ca, de óre ce scrierea debue mérsa naintea cetirei, sa se incépa cu acést'a mai intaiu si cu litere scrise éra nu tiparite (elevii au de a scrie nu de a tipari), cele tiparite facéndule invetiatoriulu pe tabla au de ale cauta invetiaceii in cartea lor. Spre scopulu scrierii sa se desfaca fia ce litera in liniel e fundamentale. Aceste sa le scia destinge elevii bine si apoi sa se pasiésca la formarea literei insusi intaiu de catra copii cate unulu pe tabla, apoi pe tablitia mai antaiu fia-care de sine in urma dupa tactulu invetiatoriului si numerarea lor.

9. Sa se ia unu cuventu dintre cele mai usióre cunoscutu copiiloru, sa-lu desfaca invetiatoriulu in silabe apoi in sonuri; totu asemenea sa faca si scolarii. In urma se trece si la alte cuvinte mai grele se desfacu in silabe, sonuri, si se léga sonurile primitive cu cele secundarie.

10. Dupa modulu de sub 9 sa se analizeze si trachteze fia-ce cuventu mentalu si apoi si in scrisu.

11. Dupa ce cunósce invetiachelulu o litera scrisa cu tóta analis'a i se aréta apoi cea tiparita spunendui prin exemple chiare si víi, ca e fórte de lipsa cá ei sa invetie a cunósce si pre cele tiparite, caci tóte cartile suntu tiparite si cu scrisórea ne serviau numai la lucruri mai rari si altele. Candu o cunoscu cu totii si tiparita si scrisa se trece la urmatóri'a.

12. Sa nu se sufere elevii a vorbi cu unu tonu pré móle. Pronuntiatu elevulu primulu cuventu in scola are invetiatoriulu a medloci, cá cuventulu espri-

matu de atatea ori sa se dica de catra elevu, totu mai tare si mai bine, sub pretestu ca invetiatoriulu nu aude bine séu nu intielege aceea ce díce elu. Prin acést'a si pronuntiatu invetiatoriulu nainte vá veni elevulu in stare a respunde in unu tonu naturalu. Indatinanduse in vorbire cu unu tonu bunu si naturalu e de speratu ca si la cetitu si-vá pastrá ori déca nulu are cascigá cu usiurate, si vá ceti si la intielesu respectandu si semnele de repausu.

Conferinti'a a V. §. 7.

Dupa o recapitulatiune e celoru pertractate ieri se desbatura obiectele respective si se facura urmatórele rezultate la fia-care punctu.

1. Computulu se indeletnicesce atatu pe tabla catu si mentalu prin numeri. Ca sa si póta face elevii o idea despre numeri e necesariu a le aratá la diferite obiecte intuitive, cu deosebire vergele, cari se potu aplicá cu resultatu bunu si la cunósccerea unimiloru, díecimiloru, suteloru si altele, leganduse, dupa impregiurari, in diferiti númeri la olalta.

2. O marime (multime de lucruri) in computu se numesce numeru si acest'a se nasce prin adunarea séu stringerea a mai multoru unimi singuraticice de acelaasi feliu.

3. Sub unime intielegemu unu obiectu singuraticu, éra sub numeru, incependu dela doi, (dara 1 si franturile nu sunt numeri? Coresp.) doue séu mai multe unimi de acelaasi feliu.

4. Numerii ii putemu deosebí unulu de altulu prin catimea unimiloru.

5. Numeruluí putemu dá numirea de doi — trei — patru — díece candu sta din doue, trei, patru-diece unimi. Sub díecime intielegemu: díeco unitati singuraticice, prin suta díece díecimi singuraticice si prin mia díece sute (-imi) singuraticice. etc.

Invetiatoriulu sa ia cu cele 9 unimi tóte patru modurile (speciele) si facendule mentalu elevii cu usiurate sa tréca mai de parte si la pe tabla. *)

6. Numerii de diferite marimi sa impreuna mai usioru prin adunare, cei de unu feliu de marimi prin imultire.

*) Sunt de parere ce luanduse cu fia-care numeru cele 4 specie, sa se ia mai intaiu mentalu apoi totu cu acelu numeru si pe tabla cum s'a aratatu pe largu in mai multi numeri din »Amic. Scolar» — Coresp.

7. Calculandu mentalu cu numeri cari trecu peste diecime, e mai cu scopu a incepe cu diecimile si a fini cu unimile.

8. Sub operatiuni se intielegu cele 4 specie (moduri). Prin adunare si multire cresce prin subtractiune si divisiune se micioréza unu numeru; deci urméza de aditiune, multirea, de subtractiune divisiunea mai aprópe.

9. Sa se arete eleviloru ca:

$$1 + 1 = 2 \quad \text{séu} \quad 2 \times 1 = 2$$

$$1 + 1 + 1 = 3 \quad \text{„} \quad 3 \times 1 = 3$$

$$2 + 2 = 4 \quad \text{„} \quad 2 \times 2 = 4$$

$$3 + 3 + 3 = 9 \quad \text{„} \quad 3 \times 3 = 9$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = 20 \quad \text{séu} \quad 5 \times 4 = 20$$

si asiá mai de parte.

In modulu acest'a trecemu dela aditiune la multire, si totu asiá formamu tabel'a multirii.

10. Candu multiplicandulu trece peste diecimi, atunci mentalu incepemu socotél'a dela unimea de gradu mai naltu.

11. La punctulu acest'a, care din desbaterea infocata nainte de amédi remase ne resolutu, au fostu doue opiniuni, un'a dicea: ca scóterea sa se faca prin adaugere, éra altii prin subtragere. Cei dintaiu documentara ca nu e grea pentru baeti si ca e practicabilu prin ciupiulu loru aducendu si pe parintele Hanea, care presidase la unu esamene, unde fu aplicata metod'a, acést'a, de martoru. Contrarii tineau ca nu e practicabile si ca face numai confusiune. Fiindu timpulu naintatu se amana resolvarea pana dupa amédi.

Conferinti'a VI.

Ne potenduse luá la desbatere tóte punctele ce suntu prescise pentru conferinti'a a V. din caus'a tempului inaintatu; asiá s'au desbatutu cele remase in conferinti'a urmatóre, si anume la: punct 11-lea dupa mai multe frecari s'a decisu ca: partea necunoscuta se póte aflá mai usioru prin scótere.

12. Numerulu trebuie sa se desparta mai antaiu in parti egale, apoi in partile constitutive cu sotiu si in unimi, pentru usiurata sa se iá mai intaiu numerii cu sotiu.

13. Esperiiinti'a a documentatu ca pentru intarirea copiiloru in computulu mentalu sa se faca tabele si la aceste doue specii, caci la computulu pe tabla copilulu nunumai afla o inlesnire, si-si casciga iute si o desterritate. —

14. Precumu pentru sonuri avemu semne, asiá si

pentru numeri trebuie se avemu semne, cari se numescu cifre. Afara de cifre mai avemu si alte semne d. e.:

+ (cruce óbla) pentru aditiune

— (linia orisont.) „ subtragere

× (cruce plecata) „ multiplicare

: (doue puncte) „ dividere.

15. La calcululu mentalu se urméza tocmai dircontra dupre cumu se urméza la calcululu pe tabela, caci la calcululu mentalu se incepe totu de un'a dela gradulu celu inaltu catra celu de díosu, éra pe tabla, dela celu de díosu catra celu inaltu.

In urma facenduse o recapitulatiune asupra tuturoru pana aci desbatute din conferinti'a a V-a se trecu la cele din conferinti'a a VI-a.

1. Scopulu educatiunei spirituali e cá omulu se-si cultiveze si nobileze si sufletulu seu ad. mentea, intieptiunea, cunoscinti'a s'a prin invetiare si sciintie cá asiá se-se póta cunosce pe sine cá omu, se-si cunosca chiamarea s'a si sa se póta apropiá de d-dieu.

2. Aci s'a luatulu mai intaiu punctulu alu 3-lea la desbatere, fiendu mai corespundiatoriu scopului, apoi s'a trecutu in legatura cu acest'a la alu 2-lea. Copií trebuiecu condusi prin lucruri vedute si pricepute de ei la datorintiele loru de iubire catra parentii loru, cá catra cei mai de aprópe bine facatori ai loru, catra invetiatori si catra mai marii loru. d. e.: Cine grigesce de tine? cine-ti dá mancare? cine-ti face haine? Ce ai face tu, candu nar' avea cine se-ti dea mancare, haine? ce ai face candu n'ai avea tata si mama? Prin ce poteli voi respalti parentiloru vóstrii binele acestu mare ce vilu face?

Invetiatoriulu, fiendu mai multu tempu cu copii si fiindu-i incredintiati, cá se desvólte in ei sentiulu dragostei catra parenti si catra mai marii sei, va sci se intrebuintieze o tactica placuta cá se-lu iubescu si pre d'insulu elevii sei, ceba ce e camu greu.

De aci prin asemanari se indrépta desvoltarea sentiulu dragostei, catra d-dieu, aretandu copiiloru cate unu lucru cunoscutu, intrebandu de causele lui, de esistinti'a lui si asiá din cauza in cauza, din esistinti'a in esistinti'a pasindu, se mérga pana unde copilulu nu mai scie ce se respunda si ce se mai judece, si apoi se i se spue cine e causatoriulu lucrului, cine iá datu esistinti'a, se i se descrie in scurtu fiinti'a aceea neve-diuta, carea e mai mare de catu toti domnii, cá aceea se afla in ceriu, insusirile lui d-dieu. Se lise-spuna esemple prin cari se póta cunosce binefacerile ce vinu midilocitu si nemidilocitu prin parentii loru si

asiá se faca conclusiuni ca cumu trebue sa ne aratamu si cumu sei multiamimu acelei fiintie pré inalte. —

4. Sa se arate copiiloru ca noi n'avemu nimicu de la noi, ci tóte dela d-dieu le avem; sa se tiparésca afundu in anim'a loru datori'a crescinésca de a se rogá lui d-dieu demanétí'a si séra, inainte si dupa mésa etc.

5. Déca deslucimu copiiloru faptele cele bune, vom face cunósute urmarile loru, si érasí aratandule faptele rele si urmarile loru, sa le misicamu anim'a catra cele dintaiu cá catra unele folositoare si sei desgustamu de cele din urma, cá de nesce lucruri periculóse si uriciose. Mai bine se face acést'a prin esemple potrivite de istorióre.

Recapitulanduse cele díse in conferinti'a acést'a, se facú intrebarea din partea d. comisariu: cá mai invoiescu-se invetiatorii sa se mái adune si pe anulu venitoriu la atari conferintie? la care intrebare i se respunse cu unanimitate, ca nu numai la conferinti'a anuale, ci dorescu a se aduná si in alte conferintie in decursulu anului, celu multu la 3 luni odata, ceea ce dupa opiniunea P. prof. Z. Boiu si-a D. prof. N. Cristea cu invoirea tuturoru invetiatoriloru s'a si desíptu 3 termine ale conferintieloru trilunare si adeca in 30. Decembre a. c. a treia dí de Pasci si Dumineca dupa s. s. apost. Petru si Pavelu, si totu odata s'a desíptu si loculu unde sa se tiena aceste conferintie ad:

1. La Sibíiu, cu invetiatorii din: Sibíiu, Siur'amare, Slímicu, Turnisioru, Gusteritia, Bungardu, Mohu, Sielímbur, Cornatielu, Vurperu, Rosi'a, Nucetu si Rusi.

2. La Resinari, cu invetiatorii din: Resinari, Riusadului, Sadu, Talmacelu, Boiti'a, Poplac'a si Gur'ariului.

3. La Saliste cu invetiatorii din: Salisce, Cristianu, Sacelu, Cacova, Sibielu, Vale, Galesiu, Tilisca. Jina si Annasiu.

4. La Avrigu, cu invetiatorii din: Avrigu, Sacadate, Colunu, Feldiór'a, Rucaru, Siebisielu de susu si diosu. —

Patrunsi fiindu invetiatorii de necesitatea acestoru conferintie se facú rogare din partele, cá sa se aduca acestu proiectu si la cunoscinti'a Escelentiei Sale dom. supremu inspectoru scolariu spre intarire si concessiune, si rezultatulu sa se impartasiésca invetiatoriloru prin unu cerculariu protopopescu. Totu odata s'au amintitu si despre lips'a cartiloru scolare, si fiindu ca P. prof. Z. Boiu se aflá presinte fu rogatu cá editiunea ce se „Amiculu Scólei“ ad Nr. 20. 1864.

tiparesce acumu din Abcdariu, sa se faca pe harti'a mai duratóre, literile mai curate si mai luminoase.

In fine d. comisariu prin o cuventare tare nimerita — si areta bucuri'a ce simte pentru concordia si zelulu ce domnesce intre invetiatori, totu odata-si esprima si parerea de reu asupr'a purtarei unuia dintre invetiatori, carele, nu se scie din ce cause, lovitu fiindu póte la ambitiunea ce-i e scrisa in facia, nu numai ca a tinutu aceste conferintie ne demne de a luá si elu parte si asi aretá cunoscintiele cascigate in sfer'a s'a in tempu de mai multi ani ba ce e mai multa, — si a lese ospetari'a, loculu conferintieloru sale calomniandu pe invetiatori si ne harnici'a loru in genere, pre cumu si absurditatea acestoru conferintie. Apoi aduse multumita neobositulu nostru archipastoriu, pentru staruintia cea mare ce pune intru luminarea natiunei nóstre, la alu Caruia nume au resunatu unu intreitulu »se traia sa;« mai pe urma-si luá adio dela colegii sei. D. comisariu-i respunse apoi N. Bobesiu multiamindui pentru ostenelele sale, ce puse in desfasurarea si intielegerea obiectelor ce s'au pertractatu in aceste conferintie, au multiamitu d. protopopu, precumu si tuturoru ascultatoriloru cari au luat parte la aceste conferintie, repetate fiindu de „vivate.« Apoi cantanduse dosologi'a, mersera cu totii in biserica cá se aduca multiamita si parentelui cerescu prin rogatiunea de sér'a si asiá se inprasciara, cá dupa promisiune se se véda mai multi la olalta in conferintiele trilunare.

din notitiile unuiu invetiatoriu.

Protocolulu.

Conferintieloru invetiatoresci tienute in Sangeorgiu in 1. Augustu 1864 sub presiulu reverendismulu domnu vicariu si inspectoru districtuale **Gregoriu Moisiu.**

Siedinti'a I.

Dupa celebrarea santei liturgii prin rev. d. vicariu si 3 asistenti, invetiatorii si cativa din directorii comunali, si anume:

D. Basiliu Petri, invetiatoriu preparandiale, Basiliu Muresiann, Basiliu Nascu si Cosma Anca invetiatori normali, Romanu Popu si Iosifu Georgitia invetiatori triviali, Alesandru Steopóne, Mihaiu Domide, Iacobu Popu, Lazaru Domide, Cosma Cotu, Clementu Tomi, Isacu Danila, Basiliu Popu, Mihaiu Malaiu, Zaharia Popu, Petru Tofanu, Zaharia Catarigu, Ioanu Lazaru, Nicolau Antonu

Georgiu Mutulu, Teodoru Frundila, Alexiu Bulbucu, Procopiu Rusu, Iacobu Popu, Georgiu Iliesiu, Stefanu Paveliu, Gavrilu Cirila, Georgiu Suciu, Ioanu Bardosiu, Dumitru Onigasiu, Mihailu Pantea, Mihaiu Strugariu, Ioanu Mirónu invetiatori comunali; rev. d. protopopu Stefanu, domnii parochi Ioanu Soimusianu, Ioanu Galanu, Ioanu Sangeorgianu, Petru Tanco, Simionu Tanco, Maioreanu, Iacobu Popu ca directori locali; afara de acést'a luara parte, profesorulu gimnasiale Leo Pavelea, profesorulu de cantu Ioane Secuiu, rev. d. protopopu gr. res. din Dorna Ghibieiu, Teodoru Rotariu invetiatorului in Lapusiu, Stefanu Timocu secretariu la comisiunea administratóre de fondurele marginene, Dumitru Catulu locotenente pensionatu si inspectoru scolaru in Sagra, Eremia Sivrobelea, Grigoriu Salvanu, Ioanu Draganu, Dumitru Candale, Stefanu Utale docenti comunali; si dupace se adunara membrii conferintiei in edificiulu scólei triviale, d. Basiliu Petri propune alegerea unei comisiuni, carea se invite pe rev. d. vicariu la siedinti'a. Se alesa d. parochu Simeone Tanco, d. Basiliu Nascu, Romanu Popu si Iacobu Popu. —

Rev. d. vicariu intrandu in sal'a conferintiei tiene una cuventare, in care arata scopulu conferintiei si obiectele pertractande amasuratu programei publicate mai nainte si dechiara siedinti'a de deschisa. — Dupa acea propune alegerea aloru doi notari pentru ducerea protocolului. Sau alesu d. Masimu Popu teologu de Viena si d. invetiatoriu normale Cosma Anca.

a) In ainte de a procede la pertractarea puneteloru cuprinse in dis'a Programa, presidiulu relationéza, cumca icona „mantuitorului de 12 ani in templu“ proiectata in conferintiele invetiatoresci din a. t. s'a depinsu de parentele canonicu Mihaiu Siorbanu si se litografeza in Viena cu 1 fi. 50 cr. exemplariulu; ér' originalulu se donà de autorulu-scólei normale din Naseudu; dice ca la tempulu seu se va ingriji ca fia-care scóla din districtulu scolaru se se prevedia cu acesta icona, recomanda totu odata si particulariloru procurarea densei, fiindu unu ornamentu nimeritu pentru fia-care casa crestina.

b) In privintia §-lui despre pedepsele trupesci cuprinsu in instructiunea venerab. Ordinariatu, presidiulu face cunoscutu conferintiei, cumca nenerab. ordinariatu nu volhesce nice de cumu a se abate dela instructiunea s'a; ér' in privinti'a impartirei óreloru a concesu, ca invetiatorii se-se servesca spre proba de impartirea óreloru facuta in confe-

rinti'a din anulu trecut. — Acésta a luat-o conferinti'a spre scientia.

c) Mai in colo face presidiulu cunoscutu, cumca nu tóte conclusiunile conferintiei trecute s'au potutu duce in deplinire acurata, caus'a a fostu pre multele ocupatiuni, ce leau avutu asuprasi; pentru aceea cere escusare promitiendu, ca pre venitoriu va starui cu totu de dinsulu, ca tóte conclusiunile conferintiei presente si venitorie se-se duca in deplinire.

d) Conferinti'a-'si esprima parerea de reu pentru absentarea unoru invetiatori fara causa rationabila, ba nice cerendu baremu dispensare de la inclitulu inspectoratu scolaru districtuale. Acei invetiatori suntu: D. Andreiu Morariu, invetiatoriu normale, Isacu Nascutiulu invetiatoriu triviale, Macedonu Maniu, Andreiu Bojoru, Samsonu Celsiu, Nicolau Rusu si Gabriliu Nechiti invetiatori comunali.

Dupa acésta conferinti'a trece la pertractarea puncteloru din Programa din care celu d'intaiulu suña:

I. Ce aru avea membrii conferintiei a reflectá asupra rezultateloru conferintieloru din anulu trecut in ori ce privintia?

D. parochu Simeonu Tanco cerendu cuventu reflecta, ca amesuratu conclusului conferintiei din anulu trecut raporturile de septamana s'au facutu regulatu, in sa din partea politica nu s'au datu nice unu ajutoriu in acesta privintia. — D. protopopu Stefanu acorda la cuvintele d-lui Tanco. — D-lu parochu Petru Tanco 'si da parerea, ca presidiulu se faca pasii cuvenintiosi la venerabilulu.

Ordinariatu, rogandulu a se pune in relatiune cu deregatoriele politice, de la care se midlocésca prestarea ajutoriului recerutu. —

D-lu Petri reflecta, ca deora ce presidiulu dice, ca nu tóte conclusele conferintiei din a. tr. s'au potutu duce in deplinire, póte ca va fi si, acésta una dintre cele neduse in deplinire, adica ne-comunicarea concluseloru conferintiei cu diregatoriele politice si dora din asta cauza acestea nu au datu ajutoriulu cerutu.

Presidiulu descòpere, ca judele cercului Sangeorgiu din partea inaltului regiu guberniu a fostu trasu la respundere, pentru-ca a pedepsitu pre unii parenti, ce si-au retrasu pruncii de la scóla; pentru acea dice, ca miculu refugiu ne remanu in asta privintia ordinatiunile naltului guvern. Iacobu Popu adauge, ca a esítu de curundu una ordinatiune, care obléga pre judii comunali se astringa pe parinti asi da pruncii la scola; pre-

sidiulu inse raspunde, ca acesta ordinațiune nu i sa comunicatu.

Totu presidiulu propune, ca se-se recere Gendarmeria ca cu ocașiunea patrolarei se cerce si scólele luandusi notiție despre starea si frecuentarea lor; fiindu in sa mai multi de parere contraria, d-lu Nascu si-da parerea ca ar' fi bine se avemu unu inspectoru civilu, districtualu, care se viziteze mai adeseori scólele si se arete starea si scaderea acelora oficiatului districtuale. — Presedintele inse obserba, ca aru fi bine ca in acesta privintia conferinti'a se indrepteze una petitiune catra insasi dieta, in carea se o róge, ca se denumesca astufeliu de inspectori pentru tóte municipiele. D-lu Petri arata lacun'a cea mare ce e intre consiliariulu scolaru, si inspectorele civilu comunalu, carea ar' trebui implinita prin atari inspectori municipali, pentru-aceea se alatura la propunerea presintelui.

Propunerea se primesce de intrega conferinti'a.

D-lu Petri propune, ca se sa observéza strinsu legile sustatorie, pentru acea se-se porte in decursulu unui anu intregu unu diuariu, in care se-se insémne toti pasii facuti de invetiatori si parochulu locale la deregatoriile politice in caus'a lenevirei scólei. Acesta se-se conferesca cu §-i legiloru sustatorie, deunde se se cunósca defectuositatea lor, pre acesta apoi basendu se conferinti'a se-se céra modificarea legiloru. —

D-lu inspectoru scolaru comunale Dumitru Catulu specifica §§. atengatori de acestu obiectu din legea 1854 si se alatura prelunga propunerea d-lui Petri. — D-lu parochu Galanu inca spriginesce acesta propunere.

Conferinti'a priimesce cu unanimitate propunerea d-lui Petri.

Pasindu mai in colo in desbaterea puntului primu d-lu Petri intréba: ca tienstusau invetiatorii de conclusulu conferintiei din anulu trecut in privinti'a invetiamentului intuitivu?

Presidiulu descopere ca acestu conclusu s'a executatu numai de 4 docenti, si anume de celu din Rocna vechia, noua, Maeru si Feldra.

In acésta cauza propune Iacobu Popu se-se deschida o Rubrica desclinita in Tabel'a de esame pentru invetiamentulu intuitivu. — Petri in sa observa, ca mai mare influintia va avea si trebuie se aiba conclusulu conferintiei decatu acea Rubrica adaugandu ca cu sengura Rubrica nu se face destulu conclusulu conferintiei. Spre acésta aduce si unu esemplu, aratandu, ca unu docente comunalu avendu in Tabela Rubrica »Gramateca ro-

mana« a propusu invetiaceiloru sei senguru numai atata: Spunemu unu subiectu? Tabla. »Unu predicatu? negra« din tóta Gramateca aretandu veneratului inspectoratu, ca numai atata sa potutu propune din Gramateca romana. Adauge mai incolo, ca numai doi inși din scolari au potutu raspunde si la acesta intrebare.—

Cotulu intreba despre Abecedariulu, ce sa fostu proiectatu in conferintia din anulu trecut?

Presidiulu raspunde ca sa pusu sub tipariu si cu inceperea anului scol. 186⁴/₅ se va introduce in scóle.

Mai de parte observa d-lu Petri, ca intru dispensarea de la frecuentarea scólei rivaliséza preutul, inspectorulu invetiatoriulu si judele comunale.

La acésta raspunde presidiulu, ca exista lége in acesta privintia, care trebuie observata.

D-lu parochu Simeone Tanco observeza ca preutul are dreptu a dispensa pre mai multe dile decatu docentele.

La acesta se adauge de in partea presidiului, cá dispensarea se da pre vreo cate-va dile, in sa se preface in luni.

Spre intregirea propunerei d-lui Petri roga presidiulu, ca in acesta privintia se se aduca una uniformitate si cere totu odata ca acesta se se treca la protocolu. D-lu Nascu spriginesce pre d-lu Petri, si adauge ca siedul'a dispensatorie se se lipesca de catra invetiatoriu in dinariulu scólei cá cunoscanduse terminulu dispensarei se sa póta precumá prelungirea voluntarie a dispensarei.

Se primesce intrég'a propunere.

D-lu Nascu mai adauge se-se porte unu atare diuariu si pentru istoria, in care se-se noteze intemprile cele mai demne de insemnatu.

Se primesce.

Iacobu Popu descopere, ca adese-ori se aplica copii la lucrurile satenesci, precumu la drumu, si roga conferinti'a, ca se faca pasii cuvenintiosi pentru curmarea acestui reu.

Conferinti'a decide, ca se-se recere incl. oficiatulu districtuale a dispune, cá judii comunali se nu primésca pruncii de scóla la astu-feliu de lucruri in tempu de scóla.

Petru Tanco arata mai in colo, ca si comitetulu comunale face abusuri intru dispensarea copiiloru de la cercarea scólei.

Presidiulu i observa ca s'a datu facultate comi-

siunei alegatorie de a dispensá pe acei prunci, carora le e cu neputintia frecuentarea scólei.

Din cauza, ca unele comune séu nu dau lemnele trebuintiose pentru incaldirea scólei dupa usulu vechiu, séu de le dau suntu de soiu reu si verdi, scóele nu se potu incaldi si scolarii si de altmentrea reu imbracati nu tragu la scola cu placero; presidiulu voliesce a sci ca in care cercuri s'au datu lemne de incalditu dupa conclusulu conferintiei trecute.

Se incunoscentiaza ca in cerculu Rocnei, Sangeorgiului si Zagrei s'au efeptuitu.

Tóta conferinti'a daceide se se recere oficiurile respective pentra implinirea conclusului disu si in cele-lalte cercuri in care s'au neglesu.

Zaharia Popu si arata parerea de reu, ca nu sa publicatu nice dintr'o comuna din partea inspectoratului districtuale rezultatulu esamenelor din anulu curente.

Presidiulu respunde ca nu sa potutu pentru scur-tarea tempului, inse se va efeptui catu mai curudu.

Presidiulu incunoscentiaza ca sau plansu invetiatorii din mai multe locuri, ca nu s'au capatatu lefile cuvenite, pentru acea intréba, care nu si-a primitu inca léfa?

Se insinuéza docentele din Rebrisorá aratandu ca a primitu din léfa de 50 fi. 50 cr. v. a. numai 9 li.

Presidiulu [si-da parerea, ca ar' fi bine spre incunguirarea acestui reu — candu comunele care posedu regalele s' aru involi — a solvá léfa invetiatorului pana la implinirea fondului scolaru din partea carea se cuvine comunelor din asiá numitele regale, de catra comisiunea administratorie de diferitele fonduri din districtulu Naseudu.

S'a decisu, ca se se intrebe comunele despre acésta.

Profesorulu ginasiiale Pavelea propune se se escrie concursu pentru ocuparea posturilor invetiatoresci, se nu se mai intrebe in acesta provintia atata comunele ci acolo, unde fondulu e completu inspectoratulu scolast. distr. se eserie concursu pentru ocuparea postului de invetiatoriu, pre acesta se lu denumésca ér' comuna se-lu platésca.

La acesta ilustritatea sa d-lu capitanc supremu care ne onorá cu presenti'a la conferentia pre vre-o cateva minute 'si da parerea, cá se-se sustiena dreptulu comunei de asi alege invetiatoriu séu.

Mai in colo adauge in privintia platirei invetiatorului prin administratiunea fondurilor scolare,

cá conclusulu conferintiei in asta privintia se se comunice cu oficiolatulu distriatuale, de unde se va esmite unu amplotiatu, se iá protocolu cu acele comune, care si-au implinitu fondulu scolarestu, in care se sa decida ca plat'a invetiatorului se fia usur'a fondului numitu, ér' in privintia ocuparei postului se se escrie concursu din partea antistiei comunale, care are se aléga pe invetiatoriu pre care va volí dintre concurentii. Acesta se-se arete la inspectoratu si ordinariatu, care voru intari pre alesulu decumva va avea calitatile cerute.

Se primesce de intréga conferintia.

D-lu Petri propune conferintiei cá in interesulu prosperarei scoleloru nóstre, domnii preuti se-se róge a nu se isola asiá tare de catra deregatoriele politice, ci se intre cu ele intru-nu comerciu mai amicabilu si mai harmonicu.

Se primesce. —

Fíindu tempulu inaintatu conferinti'a se inchide la un'a óra dupa amédiadi, anuncianduse siedintia urmatorie la 3 óre dupa amémedi.

Siedintia II.

Dupa deschiderea siedintiei la tempulu preíptu d. Petri propune, ca de ore-ce notarii nu suntu gata cu protocolulu siedintiei de antaiu pentru profitarea de tempu se se amane verificarea protocolulu pana la siedintia de mane. La cáre conferintia se involiesce.

Dupa acesta se pasiesce la pertractarea puntulu alu doile din Programa.

II. Cumu s'ar' potea da éراسi vietia scóloru de Domineci?

Dupa una desbatere indelungata si seriose d. Petri propune, cá se se cerce mai antaiu causele, caci numai astu-feliu se póte departá reulu.

Cercetanduse cu de dinsulu se aflara mai multe cause spre delaturarea carora d. Petri comenda urmatórele midióce:

- trecerea din scól'a curenta in repetitórie se se intemple prin producerea testimoniulu dupa pracsá mai de nainte;
- acei cari voru fi neabili de a se trece iu scóla repetitorie se fia obligati a frecuentá scóla curenta si preste anulu alu 12-lea a etatii, adica pana ce se va aflá de aptu de a fi trecut in scóla repetitorie;
- comisiunea scolasteca va decide cu ocaziunea fiacarui esamenu de véra, care prunci se voru trece in scól'a de dumineca si despre acesta va da una consemnare invetiatorului respectivu, ér' cei ce din cause fórté imperative se voru esima prin

acea comisiune de la frecventarea scólei de duminica, se voru prevedea cu unu certificatu de esimare, care se va petrece in diariulu scólei;

- d) preutul si invetiatoriulu se voru ingrigi, ca respectivii scolari intru adeveru se cerce scóla de dumineci regulatu, ér' in contr'a celoru nepasatori se sa proceda in sensulu legiloru sustatorie.
- e) Tempulu prelegerii s'a deliptu a fi duminica si in serbatori dupa sant'a liturgi'a si va durá celu pucinu 2 óre.
- f) Propunerea se fia cu totul practica, luanduse in consideratiune totu de-a una fitoria loru chiamare. Asiá de esemplu se se deprinda cu facerea de obligatiuni, cuitautie etc.; afara de acea se se propuna mai cu séma toti ramii de economia; ér' tractarea cu discipulii se póte preste totu unu carapteru amicabile umanu.

Acestea propuneri le intregesce invetiatoriulu normale Anca adaugandu urmatórite:

- g) De ore-ce scopulu scóleloru de dumineci s'au asiá numite de repetitiuni e numumai repetirea celoru invetiate, ci si invetiarea altoru obiecte corespundietorie, onorata conferintia se-se ingrigésca de cartile corespundietorie atatu pentru invetiatori, catu si pentru scolari, in prima linia de unu legendariu bunu.
- h) Invetiatorii zelosi se se premieze s'au celu pucinu se-se promovéze intru una statiune mai buna.
- i) Totu asiá se se premieze si scolarii mai deliginti cu carti, bani séu chiaru si cu dispensarea de a cercá scól'a si inante de anulu alu 15-a.
- l) Fiindca unii invetiatori facu parade pe la esame numai cu scolarii repetitori asiá esamenele publice ale repetitoriloru se fia separate de a celoru curenti.
- m) Absolvarea se-se intemple prin darea Testimoniului formalu. Pentru ca se se cástige midiloccele din care se-se dea premiele susu mentionate, conferintia otaresce: ca acei scolari, cari a fostu trecuti in scóla de duminica si nu potu produce Testimonii de absolvirea aceasi, se nu se pota casatori pana nu voru depune tacsu de 5 pana in 10 fl. v. a. dupa impregiurari; ér' acei preuti; cari voru canuna pe vre unulu din dísi scolari, voru depune insusi tassa numita. Superiori eclesiaticí se fia recercati se se tiena de asta dispusetiune; ér' diregatorile politice aprobandu-o se dee mana de ajutoriu. —

In fondulu formatu din acestea pedepse voru incurge si sumele provenitore din pedepsirea scolariiloru pentru lenevirea prelegeriloru. — Acestu fondu se va administrá prin una comisiune statatóre din preutul localu, invetiatoriulu respectivu si unu membru alesu de comuna, dintre

care membru comunei va primi banii si va cuitá la depunetoriulu, ér' invetiatoriulu va purta ratiunele si preotulu controla. —

Ratiunele se voru purtá in duplo, se voru inchia si ascerne cu capetulu fia-carui semestru scolastecu la inspectoratulu districtuale, care vidimandule le va publicá comunei. Din acesti bani nu se va face nice una cumparare nice una premiare fora concessiunea inspectoratului districtuale. —

Fiindu tempulu insaintatu Siedinti'a se inchide la 8 óre anuncienduse siedintia urmatore pe mâne la 8 óre.

Siedintia III.

Deschidendu presidiulu siedinti'a la tempulu preftu, Petri propune alegerea unei comisiuni spre verificarea protocolului candu va fi definitivu gata.

Se alesera d-lu parochu Simeonu Tanco ca preside dd. Petri, Iosefu Georgitia si Iacobu Popu.

Dupa acea se incepe desbaterea puntului III. din programa caree urmatórite:

III. Scola populara trebuie se fia nu numai institutu de invetiamentu, ci totu de-o-data si mai cu séma de crescere.

Asupra acestui puntu citesce mai antá'u Teodoru Frundila una disertatiune, in care arata:

- a) ca omulu in starea etatiei sale celei din taniu e nedevoltatu si are lipsa de devoltare, ce se vede si din cuvintele mantuitoriului „fili perfecti, precumu si tatalu vostru etc. etc.;
- b) necesitatea crescerei o deduce din scopulu finalu alu omului, luandu totu-odata in consideratiune si constituirea lui dia trupu si sufletu. In urma si de acolo, ca in scóla suntu multe infliuntie, cari potu parte perfecticná parte impedeá educatiunea;
- c) educarea e incredintiata invetiatoriului decumu intra pruncii in scola si cu atatu mai tare ca cei mai multi parinti acea o neglegu.
- d) crescerea o neglegu,
 1. prin esemple
 2. prin dedare
 3. prin invetiare
- e) pentru cá se ajunga invetiatoriulu mai usioru acestu scopu trebuie se se puna in contielegere cu preotulu si parintii prunciloru.
- f) educatiunea se fia
 1. universalu, adeca se se estinda la tóte facultatile si puterile prunciloru

2. armonica, s'au proportionata
 3. Firésca
 4. se considere capacitatea si gradulu desvoltarei in fia-care pruncu precumu si natur'a loru. —
 5. acomodata dupa diferitele perioade a le etatiei
 6. procesulu se fia progresivu si fara sarituri, de ori-ce in natura nu su sarituri
- g) educatiunea debue se fia fizica si spirituala, cea fizica sta intru desvoltarea si dedarea poteriloru trupesci, si e de lipsa
1. pentru-ca trupulu e organulu sufletului, prin urmare activitatea sufletului depinde dela activitatea trupului;
 2. unele insusiri a le trupului ne silescu se-lu perfectunamu;
 3. se vede acesta si din vietia civila, caci lucrurile nóstre in vietia depindu multu de la ghibaci'a poteriloru.
- h) Cea intelectuale privesce cultivarea intelegintiei intregi si e de lipsa, pentruca:
1. Intieleginti'a e una din facultatiile, prin care omulu se destinge de animalu si se inaltia catra creatoru.
 2. Virtutea e conditionata prin intelegintia.
 3. Ee de lipsa mai in colo, cá se pota omulu cusespunde scopului seu, de a fi cetatianu bunu
- d) In proportiune cu educatiunea fizica si intelectuale trebue considerata si educatiunea estetica, acarui lipsa se vede de acolo:
1. ca fiindu simtiementele diferite aru apuca unulu asupra altuia, candu saru neglege cultivarea si formarea loru mai cu séma acelor nobile,
 2. pentruca simtiementulu insusi e o putere, prin urmare in sensulu principului statoritu, ca educatiunea se fia universală, si elu trebue perfectionatu,
 3. acest'a o cere si cultur'a morala si fericirea omului. —
- Dupa acesta spre intrégire d-lu Petri tiene una disertatiune lunga si patrun-dietóre in anim'a lucrului, in care unele numai atense de invetiatoriu Frundila le des-fasiura mai pre largu, ér' altele trecute cu viderea le adauge si anume:
- a) Desvolta conceptulu educatiunei, aratandu ce e educatiunea in intielesu largu si strinsu.
- b) Resolva intrebarea, pentru ce se fia scól'a nunu-mai institutu de invetiamentu ei si de crestere, aratandu ca scopulu ei este:
1. a forma ómeni intregi,
 2. chiaru si interesulu prosperarei culturai in-telectuale
- c) Demustrandu intr'unu modu esactu, cumca scól'a póte educá, desfasiura pre largu caile atense de ante vorbitoriulu, adeca: esemplulu, de da-re a si instructiunea, aratandu
1. ca pruncii trebue crescuti cu totu adinsulu spre moralitate,
 2. ér' in partea intelectuale invetiatoriu se fia mai multu educatoriu, decatu instructoriu si intaresce pré frumosu asertele sale prin teste din s. scriptura si esemple din vietia sociale.
- d) Arata mai incolo conditionile sub care invetiatoriu educa, adeca:
1. iubirea crestinésca; tote faptele invetiatoriu se respire iubire, caci déca a castigatu iubirea prunciloru, a castigatu midilocu de a face tóte.
 2. Religiositatea: Trei lucruri suntu mai grele a nascatóriiloru, a domnitoriloru si a educatoriiloru, care are a respunde inaintea dreptulu judecatoriu despre totu sufletulu siesi incredintiatu comenda ducerea unui diu-ariu pentru moralitatea prunciloru, in care se se insemne totu pasulu gresitu alu loru. Se se intrebuintieza apoi midiloce necesarie spre vindecarea gresielorlu luanduse amente la rezultatulu celu voru produce, dupa care apoi se se tiena invetiatoriu pre venitoriu intru prescrierea midilocelor vindecatorie;
 3. arata ca prelunga intielegerea cu parintii si preutii care su factorii principali se considere si mai alesu si natura prunciloru;
 4. comenda propasirea in studiu, de ore-ce dupa disa latinului »care nu propasiesce, repasiesce«; nu-i destulu dara a fi invetiatu celea propuse, ci pre fundamentulu castigatu in scól'a trebue edificatu mai in colo.
- e) Desfasiura pre largu virtutile, spre care trebue crescuti pruncii mai cu séma, si anume:
1. iubirea de adeveru
 2. atentiunea,
 3. liniscea,
 4. ordinea si punctualitatea
 5. pacientia si constantia
 6. ascultarea si supunerea
 7. fric'a lui d-dieu,
 8. iubirea lui d-dieu,
 9. reverinti'a,
 10. iubirea de apropelui,
 11. pacea si tolerantia,
 12. iubirea de dreptu si de dreptate,
 13. modestia,
 14. astempararea,

15. purtarea de bunacuvintă,
16. Curăţenia,
17. harnicia,
18. patriotismul,

Dupa acesta chiamare 'nalta, ce o are invetiatoriuul conchide apoi la detoriile ce le are asuprasi.

Presidintele mai observa, ca invetiatoriuul trebuie se padăscă totu de una moderatiunea necesaria, cu deosebire nece candu se se arete pré vialu cu atatu mai puşinu pré maniosu nece se maltrateze s'au se inspaimentéze pruncii, de unde potu urmă multe neplaceri. Comenda, ca acelu invetiatoriu, care nu pôte observă moderatiunea cuvenita, mai bine se se retraga, caci nu va puté corespunde chiamarei sale.

D. Petri doresce, se se aduca diuarele de moralitate de care amentise mai insusu la conferintia venitoria, din care se se citésca unu casu s'au altulu, se se véda cumu a lucratu invetiatoriuul respectivu, si ce midiloce a aplicatu in diferite casuri, cumu le-au folositu si ce resultatulu au avutu.

Se primesce.

Ilustritatea Sa d. capitanu supremu inca arata necesitatea tonului cu care trebuie se tracteze invetiatoriuul pruncii, si folosulu celu mare ce provine din tractarea amicabile a prunciloru. — Mai in colo comenda, ca invetiatoriuul se observéza vitiurile, ce domineza in comun'a sa, si se-se nevoiesca a bagă in anima prunciloru o ura catra acele, cá in modulu acesta se previna dedarea la astu-feliu dé smintele. Se trece dupa acestea la pertractarea puntului a 4-a din programa, care e urmatoriuul:

IV. Legendariulu — fundamentulu invetiamentulu limbisticu.

Asupra acestui obiectu tiene una disertatiune invetiatoriuul normale d. Cosma Anca, acareu punde esentiale suntu următorile.

- a) De ore-ce pruncii posedu o parte din materialulu limbei, cumu si desteritatea de alu folosi, problem'a scólei e dupla, adeca antaiu se faca pe prunci se-si pricépa bine limb'a materna, atatu cea scrisa, catu si cea vorbita, ér' a doua selu faca in stare a exprima chiaru atatu cu vorba, catu si in scrisu ce a cunoscutu, semtiutu si esperiatu
- b) Scopulu primu se pôte privi cá formalu, alu doile, adeca impartasirea cugetelor propriu, cá materialu.

Scopulu formalu si-lu ajunge scóla prin unu destéptamentu directu si neintreruptu a ratiunei

s'au priceperei, la una privire universală a compusetiuniloru de mustra, ce au de a sierbi prunciloru de base la deprinderea in celire si scriere; celu materialu mai aproape prin cultivarea memoriei la exercitiile limbistice verbali si scripturistice, ce suntu dea se impreuna la privirea compusetiuniloru de mustra.

c) La limba se deosebescu doue facie: una interna, cuprinsulu, si alta esterna, forma.

Instructiunea trebuie se considere pre ambele intru asemenea, si cu inavutirea limbei se cére totu de un'a si inavutirea conceptelor, asiadara se intrebe mai antaiu ce esprima cuventele si constructiunea, apoi cumu le esprima.

d) Limb'a se invetia prin imitatiune si deprindere, scól'a populara are dara dea ingrigi ca se cultiveze si semtiulu limbisticu, cu acaru ajutoriu putemu destenge cele adeverate de cele gresite in esprimare, si fora reguli anumite. Dar' dupa ce cuprinsulu si form'a limbei ni se impartasescu prin legile limbei si cunoscerea acelora, exercitéza si cultiva puterea intelectuale, atunci trebuie se pasiesca si gramateca, carea contine legile formelor limbistice la instructiunea limbistica. — Totusi densa nu e a se propune ca obiectu de sene statoriu, ci are a se lipi totu de una la lamurirea cuprinsulu limbisticu, fiindca densa in scól'a populara nu-e scopu, ci midilocu de a 'nainta priceperea limbei, de a usiura invetiarea formelor limbistice, dea sprigini ortograf'a si interpunctiunea si in urma de a ne ajutá la infaciosierea scripturistica a cugetelor, ce stau intr'unu legamentu. —

Propunerea sistemateca nu corespunde poteriloru spirituali inca nedesvoltate a copiiloru si e fora folosu mai alesu si pentru acea, ca pruncii sciu limb'a si au lipsa de indreptariu numai ici colea, ce se pôte face prin imitatiune. Cu tóte aceste nu se pôte tréce cu vederea lips'a unor cunoscintie gramatecali pentru unele scopuri ale scolei populare, cumu ortografia etc., cumu s'a disu si mai susu.

e) Priceperea limbei sta intru capacitatea dea cuprinde chiaru si dreptu ideile ce ne curgu prin limba. — Numai propusetiunea esprima o idea s'au cugetare, dela acésta trebuie se purceda fiecare cunoscintia de limba. Inse si propusetiunea e numai unu elementu si nu limb'a insasi. — Cá se-se pota introduce scolarii in viet'a limbei, e de lipsa se se considere unu siru de idei impreunate intr'unu intregu s'au intr'o compusetiune de mustra. De acést'a compusetiuni ne prezenteza legindariulu si pertractarea loru e in genere celu mai corespundietoriu exercitiu limbisticu. Astu-feliu legindariulu devine bás'a s'au fundamentulu instructiunei limbistice prospete si in a-deveru cultivatorie. —

f) Invetiamentulu limbistecu are mai multi rami:

Cititulu, Ortografi'a Stilulu si Gramateca, care pana acumá se pertractau senguratece, acumu in sa suntu de a se aduce intr-o legatura, pentru acea se si numescu in catalogulu de lectiuni cu numele generalu de „limba.“ Adunanduse intr-o legatura obiectele ce au vreo afinitate facu propunerea mai duravera, tienu la olalta poterea spirituale a copiloru, si se da representatiuneloru, tari'a adeverata. — Acésta centralizare a ramurilor limbistece pretende din partea invetiatorului o precautiune, ca se nu se latesca confusiunea. Mai incolo postesce unu centru siguru si nestramutaveriu, pre lenga care au a se grupa desvoltarile senguratece.

Acestu punctu centralu nilu presenta éراسi lindariulu in compusetiunile de mustra. Precumu duce elu firulu pentru propunerea realitoru, asiá tiene la olalta si membrele limbei intrunu lantiu.

(Vá urmá.)

Copilulu si oglind'a.

Óre-candu unu rege fiulu seu si-a datu
Unui vechiu sihastru fórte invetiatu,
Cá de micu, de fragedu se i-lu instrúeze
In principii bune, cum se guverneze.
Departatu de lume copilulu crescea
Fora cá se scie d' unde se tragea,
Cine-i suntu parintii, care-i a lui stare,
E d' odasa vile seu d'o vitia mare?
Si pe candu copilulu din viétii'a sa,
Incependu din léganu, optu ani numeá,
Sihastrulu se duce cu elu impreuna
La parinti in urbe, cá se li-lu strapuna.
Dar' intrandu copilulu acolo 'n palatu,
Care de rubine si-adamantu curatu,
Purpura si auru stralucea cu fala,
Reversandu splendóre magica regala:
Multu elu se totu mira si cauta mereu,
Dar' nimicu n'atinge astu-felu sentiulu seu,
Cá oglind'a 'n care chipulu seu si-lu vede,
Si-unde cá elu unulu a mai fi elu crede.
Vine catr' oglinda, chipulu inca vine;
Elu stá, chipulu inca stá facia cu sine;
Elu incepe-a ride, chipulu inca ride;
Elu inchide ochii, chipulu inca 'nchide;
Lu-saruta, lu stringe, chipulu inca-lu stringe;
Elu se face-a plange, chipulu inca plange.

Alu seu chipu elu astu-felu vine se-lu desmerde,
Dar' precum placerea farmeculu seu perde
Pré adesu gustata, si de multe ori
Se preface 'n gretia si násce fiori;
Astu-felu si copilulu s'a fostu saturatu
De imbracisare si de sarutatu.
Elu stremba din gura, chipulu inca stramba;
Cautatur'a-si schimba, chipulu inca-si schimba;
Pumnulu elu arata, chipulu inc' arata;
Ambii cu mania unuia l' altulu cáta. —
Si copilu 'n urma turbidu, furiosu,
Incepe cu pumnii a 'nfundá din grosu,
Si-a croi 'n oglinda dupa chipulu seu,
Care-i facea 'n contra, l'ingáná mereu.
Si croesce 'ntrun'a pan' oglind'a frange
Pumnii si-i ranesce, si incepe-a plange.

Sihastrulu aude, vine si-lu retiene.
Ce faci tu? i díce, séu nu vedi tu bine,
Ca elu astu-felu face, cum i faci si tu; —
Tu i-ai datu sarute, elu inca-ti dadú.
Tu 'ncepusi in urma a-lu amenintiá,
A-lu croi cu pumnii; elu din partea sa
Ti-a facutu in togma; — dreptulu astu-felu cere:
Bine pentru bine, doru pentru dorere.
Díce, si copilulu dulce 'mbraciosiéza,
Si cu suave vorbe dulce-lu consoléza;
Lacremile-i sterge, sangele-i opresce,
Si 'neuvinte blande astu-felu i vorbesce:
„Nici unu lucru 'n lume, ce tie nu-ti place
Nici tu se nu ambli altuia a face,
Caci precum altuia faci bine seu reu,
Astu-felu elu ti-face, dulce fiulu meu!“

(Imit).

A. Densusianu.

Dupace opulu intitulatu: „**Compendiu de istori'a Transilvaniei** cu distincta privire la romanii“
scrisu de I. V. Rusu, a esitu acum de sub tipariu:
asiá doritorii de a si-lu procurá suntu rogati cu tóta
onorea, cá pana 25. Octobre n. a. c. se benevoliesca
asi-tramete abonamentulu seu; eace dupa acestu ter-
minu unu esemplariu numai cu câte 2 fi. 50 cr. v. a.
se vp poté vende.

Sibiú in 11. Octobre n. 1864.

R.